

Styrelsesloven: Den glemte alliance

Af Else Hansen, seniorforsker, ph.d.

Trykt i *Uddannelseshistorie* 2008. 42. årbog fra Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie, side 107-124.

”Bryd professorvældet” var en af studenteroprørets hovedparoler. Det krav kunne Folketingets borgerlige flertal tilslutte sig, og resultatet blev styrelsesloven i 1970, hvor Folketinget fordelte professorernes hidtidige magt mellem universitetslærerne og de studerende samtidig med, at oprettelsen af et direktorat for højere uddannelser blev forberedt. I artiklens anden del diskuteres det, hvordan styrelseslovens oprindelse er blevet fortolket i 1980’erne og efter gennemførselen af Universitetsloven i 2003.

Med vedtagelsen af styrelsesloven for universiteterne i 1970 var det slut med professorernes hidtidige dominans i alle universiteternes interne anliggender, men det havde ikke været nemt at nå dertil. Et udvalg under Undervisningsministeriet, Universitetsadministrationsudvalget, havde arbejdet fra 1962 til 1968 bl.a. for at finde nye og mere effektive styrelsesformer på universiteterne. Størsteparten af professorerne havde imidlertid strittet imod alle forslag til ændringer, og intet var blevet gennemført, selv om studenter, ikke-professorale lærere og enkelte professorer, bl.a. Mogens Fog, der var rektor for Københavns Universitet fra 1966, havde støttet forslag om nye styrelsesformer på universiteterne. Det samme havde dansk planlægnings førstemand, departementschef i Finansministeriet Erik Ib Schmidt.

Først med studenternes spektakulære aktioner i 1968 skete der imidlertid noget, som kunne røkke ved den fastlåste situation, hvor den store gruppe af professorer blot kunne nægte at gå med til forandringer. Studenterne havde i foråret 1968 stillet krav om ”Medbestemmelse NU og ”Bryd professorvældet”. Rektor Mogens Fog og Folketingets borgerlige flertal imødekom studenternes krav, da de greb lejligheden til at ændre universiteternes styrelsesforhold. Styrelsesloven blev til i en kortvarig – og måske overraskende – alliance mellem de oprørske studenter og den borgerlige VKR-regering.

I denne artikel vil der blive givet en kortfattet kildebaseret gennemgang af hændelserne op til styrelseslovens vedtagelse for at afdække de forskellige aktørers interesser og de alliancer, som opstod.¹ Herefter gives eksempler på, hvordan styrelseslovens tilblivelse senere er blevet fortolket. I 1980’erne var der forslag fremme om igen at styrke lærernes position i universiteternes styrelse, og

i den forbindelse blev styrelsesloven set som et brud med traditionen og som et resultat af studenteroprøret. Efter Universitetslovens ikrafttræden i 2003 kan styrelsesloven betragtes som et udtryk for kontinuitet til de universitetshistoriske traditioner, mens bruddet med traditionerne sker med Universitetsloven.

Det er ikke hensigten her at undersøge, hvordan styrelsesloven faktisk har fungeret, men blot at give nogle eksempler på, hvordan dens oprindelse genfortælles og dermed, hvordan det aspekt ved "1968" er blevet opfattet i de forløbne år.

Stigende studentertal i 1960'erne

Universiteterne var i tiårene forud for 1968 blevet ændret på væsentlige områder. De højere uddannelses store betydning for samfundsøkonomien og den fortsatte vækst var kommet i fokus, og uddannelse blev ikke længere forstået som et kulturelt gode, men som en vigtig investering i fremtiden. Da det fra slutningen af 1950'erne viste sig, at et hastigt stigende antal unge indskrev sig ved universiteterne, fandt man fra politisk og nationaløkonomisk side, at det var en positiv udvikling, mens universiteterne var stærkt betænkelige ved de høje studentertal.

Antallet af studerende steg fra godt 9.000 studerende ved to universiteter i 1960 til næsten 35.500 studerende ved tre universiteter i 1970. Odense Universitet modtog de første studerende i 1966. Stigningen skyldtes i en vis udstrækning, at 1940'ernes "store årgange" nu var så gamle, at de skulle påbegynde universitetsstudier, men større betydning havde udbygningen af gymnasierne, der sammen med almindeligt stigende velstand betød, at flere og flere familier fik mulighed for at lade deres børn studere.

Universiteterne havde ikke ønsket de mange studerende. I begyndelsen af 1960'erne forsøgte de at fastslå øvre grænser på maksimalt 5.000 studerende ved Aarhus Universitet og maksimalt 15.000 studerende ved Københavns Universitet. Disse grænser blev sat for at skærme det akademiske miljø og for at opretholde mulighed for i det mindste en vis personlig kontakt mellem professorer og studerende, men de blev overskredet allerede i 1965.²

Da universiteterne måtte opgive at kontrollere antallet af studerende, kæmpede de i stedet for udbygning af de eksisterende universiteter og oprettelse af nye universiteter. Især Københavns Universitet skulle bruge nye bygninger og flere lærere meget hurtigt, ligesom udbygningen af universiteterne i Århus og Odense også var påkrævet, og alle ønskede oprettelse af nye universiteter. Der var mange lokal- og regionalpolitisk begrundede forslag til, hvor de nye universiteter skulle placeres, men i 1965 blev det ud fra mere overordnede landsplanlægningspunkter besluttet, at nye universiteter skulle etableres i Roskilde, Aalborg og Esbjerg-Ribe. Først i 1970 formåede Folketin-

get at træffe beslutning om den nødvendige udbygning af de eksisterende universiteter.³ I mellemtiden var studentertallet vokset år for år, og situationen på de eksisterende universiteter blev stadig mere anspændt. Hverken studerende eller lærere var tilfredse med undervisningsforholdene, det var vanskeligt at skaffe kvalificerede lærere til de mange studenter, og der var stor mangel på egnede undervisningslokaler på mange fakulteter.

Samtidig med at studentertallet steg, var der enkelte diskussioner om universiteternes interne organisering som f.eks. oprettelse af studienævn. Ved de lægevidenskabelige fakulteter var der oprettet rådgivende studienævn i 1952, og ved jura-studiet og ved matematisk-naturvidenskabelige fakultet skete det i begyndelsen af 1960'erne.⁴ Her blev studienævn betragtet som en god mulighed for at planlægge undervisningen bedst muligt. Andre steder – særligt på det filosofiske fakultet – anså professorerne imidlertid studienævn for at være utidig indblanding i professorernes ret til at tilrette undervisningen. I 1960 forelå der fra Undervisningsministeriets Studietidsudvalg en indstilling om, at der burde etableres studienævn ved alle fakulteter, men da udvalget ikke havde den nødvendige opbakning blandt universiteternes professorer, blev forslaget ikke gennemført.⁵ Indtil Styrelseslovens ikrafttræden i 1970 var det op til professorerne på de enkelte fag, om der skulle oprettes studienævn. På psykologistudiet ved Københavns Universitet skete det først efter studenternes oprør og besættelse, og efter rektor Mogens Fogs indgriben.

I løbet af 1960'erne blev de filosofiske/humanistiske fakulteter større end de lægevidenskabelige og de rets- og samfundsvideenskabelige fakulteter. Det var både uventet og uønsket, at stigningen skete netop der. Da der fra politisk side blev givet grønt lys for stigende studentertal i begyndelsen af 1960'erne var det med forventning om, at især de matematisk-naturvidenskabelige fakulteter skulle have flere – mange flere – studerende for at imødekomme teknikermanglen og derigennem styrke den tekniske udvikling og i sidste ende de eksportfremmende fag.⁶ I stedet stemte de studerende med fødderne og meldte sig på de filosofiske/humanistiske fakulteter, netop der hvor modstanden mod studenters og ikke-professorale læreres medindflydelse var størst. Her var lærerne slet ikke rede til at modtage de mange studenter. Man kan få et indtryk af, at undervisningen nærmest var brudt sammen, når man hører de talrige beretninger om, at nye studenter blev mødt af professorernes beklagelser over, at der ikke ville blive beskæftigelse til de mange akademikere og om, at pensum med vilje blev indrettet, så det var egnet til at skræmme studenterne væk, f.eks. ved at indeholde mange fremmedsprogede tekster.⁷

Et direktorat for de højere uddannelser?

I løbet af 1960'erne blev forholdet mellem universiteter og staten diskuteret. Det var klart, at de stigende studentertal betød behov for øgede statslige bevillinger til drift og udbygning af universiteterne. I 1961 og 1963 blev Undervisningsministeriet omlagt, så flere uddannelser blev samlet under ministeriet, mens kulturanliggender blev udskilt til det nye Kulturministerium. Der blev oprettet direktorater for bl.a. folkeskoler og gymnasier, men man var mere i tvivl om, hvordan styringen af de højere uddannelser skulle udformes.⁸ Et særligt udvalg, Universitetsadministrationsudvalget, blev i 1962 nedsat for at overveje det spørgsmål. Efter udvalgets forslag blev der oprettet koordinerende og planlæggende organer som Planlægningsrådet for de Højere Uddannelser (1964), Forskningens Fællesudvalg (1965) samt Rektorkollegiet og de faglige samarbejdsudvalg (1967). Disse nye organer skulle vejlede departement og politikere og sørge for samarbejde mellem de enkelte institutioner, men fik ikke selvstændig besluttende myndighed. Formelt set havde universiteterne stadig selvstyre, uden dog at have ret til at bestemme deres studentertal eller udbygningstakt. Beslutninger om disse forhold lå i sidste ende i Folketinget.⁹ Det blev overvejet at oprette et direktorat for højere uddannelse, men ideen blev afvist af alle parter, idet universiteter og læresteder frygtede indskrænkninger i deres selvstyre, mens centraladministrationen ikke fandt, at en kanslerordning ville give tilstrækkeligt gode styringsredskaber over for institutionerne. I stedet skulle de enkelte institutioners administration styrkes, så de rutinemæssige spørgsmål kunne behandles af institutionerne selv.¹⁰ Ændringer i universiteternes interne styrelsesforhold var således en del af en mere omfattende reform af hele forholdet mellem institutioner og stat. Det er værd at bemærke, at diskussionen om universiteternes fremtidige styrelsesforhold foregik i Universitetsadministrationsudvalget, der arbejdede med effektiviseringsspørgsmål, og ikke i Studietidsudvalget, som arbejdede med spørgsmål om universiteternes funktion og indretning.

I Universitetsadministrationsudvalget var der fra starten et solidt flertal af repræsentanter for universiteterne og de fleste højere læresteder, og udvalget blev i 1965 suppleret med repræsentanter for de studerendes og for de ikke-professorale læreres organisationer. Desuden var der enkelte repræsentanter fra Undervisningsministeriet og fra Administrationsudvalget af 1960, som blev repræsenteret af Finansministeriets departementschef Erik Ib Schmidt. Ikke mindst spørgsmålet om professorernes absolutte dominans bragte sindene i kog. Lærestedernes rektorer samt rektorerne fra Aarhus og Odense Universiteter stod sammen om at forsvare professorernes særstilling, mens rektor Mogens Fog fra Københavns Universitet, repræsentanter for de ikke-professorale lærere og for de studerende samt Erik Ib Schmidt var fortalere for ændringer i de styrende organer.

Det fremgår af referater fra Universitetsadministrationsudvalgets møder, at Erik Ib Schmidt hellere end gerne så en effektiv ledelse af de enkelte universiteter og læreanstalter, helst kun bestående af én person, mens han mente, at kollegiale organer højst kunne være egnede som informationskanaler. De bestående professordominerede organer kunne han godt undvære.¹¹ Mogens Fog mente, at professorerne havde langt mere indflydelse, end de havde kapacitet til at udfylde. Af indlysende grunde støttede repræsentanterne for studerende og for andre lærere ikke professorernes dominans.

Da Universitetsadministrationsudvalget endelig afgav betænkning i januar 1968 – fem et halvt år efter dets nedsættelse – indeholdt den ikke mindre end seks mindretalsudtalelser, bl.a. fra Mogens Fog og fra repræsentanter for studerende og andre lærere. Der var således langt fra tale om en klar anvisning til politikerne om universiteters og læreanstalters fremtidige styrelsesforhold. Snarere var der tale om en helt åbenlys demonstration af de store interne uenigheder, både på de enkelte institutioner og mellem universiteter og læreanstalter.¹²

Professorvældet stod til diskussion, men var endnu ikke væltet.

Kritik af professorvældet

Universitetsadministrationsudvalgets forslag til en fremtidig styrelsesordning for universiteterne blev kritiseret af de ikke-professorale lærere og af de studerende for ikke at give disse grupper væsentlig indflydelse. Akademikernes Samarbejdsudvalg, som bl.a. repræsenterede amanuenserne, forlangte, at institutter og universiteter skulle ledes af ”repræsentanter for hele lærerpersonalet og de studerende efter princippet om et gennemført repræsentativt demokrati.”¹³ De studerende ved Psykologisk Laboratorium, Københavns Universitet indkaldte til aktionsmøde med to væsentlige paroler: ”Bryd professorvældet” og ”Medbestemmelse NU”. I de næste måneder fulgte demonstrationer og besættelser, hvor mange studerende viste deres store utilfredshed med forholdene på universitetet og krævede oprettelse af studienævn med besluttende myndighed.¹⁴

De studerende var ikke alene om kritikken af universiteternes styreform, men til gengæld var de absolut den eneste gruppe, der vovede at anvende aktionistiske former til at gøre opmærksom på deres krav. Med aktionerne i foråret 1968 blev deres krav om medbestemmelse fremsat på et tidspunkt, hvor det var oplagt, at der skulle ske ændringer af universiteternes styreform. Aktionerne var så omfattende, at universitetets rektor var nødt til at tage stilling til de fremførte krav. Rektor Mogens Fog støttede straks studenternes krav, og han nedsatte hurtigt et udvalg med lige mange lærere og studerende, som skulle foreslå regler for studienævn ved hele universitetet.¹⁵ Samtidig blev Universitetsadministrationsudvalgets betænkning behandlet af det såkaldte ”centrale udvalg” med Mogens Fog som formand, og med deltagelse af bl.a. repræsentanter for amanuensisråd og Studenter-

rådet. Efter lange diskussioner både i og uden for udvalget og efter en meget snæver afstemning blandt professorerne på Københavns Universitet anbefalede universitetet i foråret 1969 oprettelse af studienævn med lige mange lærere og studerende og 33 % indflydelse til de studerende i de øvrige styrende organer.¹⁶

Indstillingen fra Københavns Universitet dannede udgangspunkt for udarbejdelsen af forslaget til styrelseslov for universiteterne. Folketinget vedtog loven i maj 1970 efter omfattende diskussioner og grundigt udvalgsarbejde. Ikke mindst de borgerlige partier, som var i regering 1968-71, havde gennem 1960'erne efterlyst ændringer af universiteterne, som efter deres mening ikke var tilstrækkeligt lydhøre over for samfundets krav til kandidaterne. Knud Enggaard fra Venstre var begejstret for den lov, som nu stod over for vedtagelse. Han mente, at lovens "hovedsigte" var "integration af lærerkræfterne" og "medindflydelse for såvel studerende som lærerkræfter", men han lagde samtidig vægt på, at universiteternes styrelse med vedtagelse af loven blev Folketingets ansvar.

"Jeg tror, at universiteterne, som jo er statsinstitutioner, skal varetage samfundsinteresser, og disse samfundsinteresser er i vidt omfang også sammenfaldende med de studendes interesser, men det er samfundet, der må fastlægge og bestemme de rammer, som er de væsentlige for, hvordan systemet skal fungere, også ud fra den betragtning, at det jo er samfundet, som betaler regningen."¹⁷ (EH's fremhævelse)

Enggaard formåede hermed at fremstille de kritiske studenters interesser som sammenfaldende med samfundets interesser, og han sigtede til et ønske om, at uddannelserne skulle passe til de eksisterende erhvervsmuligheder og til ønsket om at bringe professorernes dominans i universiteternes styrelser til ophør.

Den radikale undervisningsminister Helge Larsen mente, at universiteternes stilling som samfundsinstitutioner ville blive slået fast med en lov vedtaget af Folketinget. "Deri ligger også den egentlige demokratiske garanti for forholdene på universiteterne."¹⁸ Folketingets flertal støttede studenternes krav om at bryde professorvældet, men det skete helt klart på den forudsætning, at universiteternes forhold fra nu af skulle reguleres af samfundet – altså Folketinget – og ikke af universiteterne selv. Samtidig blev det under Folketingets forhandlinger fra flere sider nævnt, at der snarest burde dannes et egentligt direktorat for området. Det skete med oprettelsen af Direktoratet for Videregående Uddannelser i 1974.

Styrelsesloven byggede på en opfattelse af, at lærere og studerende havde forskellige interesser, og derfor skulle sikres bestemte andele af pladserne i de enkelte organer. Den samme opfattelse havde været fremherskende i Universitetsadministrationsudvalget, hvor Mogens Fogs forgænger,

rektor Carl Iversen, for eksempel havde udtrykt sin skepsis over for fast repræsentation af studenter i konsistorium, "hvor en lang række sager, som det næppe var ønskeligt, at studenterne skulle indvies i, blev behandlet."¹⁹ Andre havde ment, at studenternes repræsentation ville hæmme den frie meningsudveksling i de kollegiale organer, og at det ville betyde forhåndsforhandlinger om mange spørgsmål.²⁰ Denne opfattelse af modsætninger inden for selve universitetet blev bl.a. udfordret under Folketingets behandling i 1970, hvor professor Morten Lange fra SF fremførte det synspunkt, at universitetet måtte betragtes som "en enhed og en helhed, studenter, lærere, ansatte af alle arter." Derfor mente han, at "en samlet fremtræden og en samlet valghandling, en samlet forfatning", altså at alle studerende og lærere hver havde én stemme, burde have været det ledende princip for den nye styrelsesordning. På den måde ville alle være blevet stillet lige, og "vi havde fået en virkelig og ægte demokratisering inden for universitetet." Derimod mente han, at paritetsprincippet ville give en idé om, at "studenter på den ene side og lærere på den anden side er modpoler i universitetssager som helhed. Denne påstand er efter min mening falsk."²¹

Effektivitet, selvstyre eller demokrati

I 1960'ernes diskussioner om universiteternes styrelse var der flere temaer i spil. Diskussionen om universiteternes styrelse havde taget udgangspunkt i spørgsmålet om *effektivisering*, som stammede fra Administrationsudvalget af 1960 og fra Det Økonomiske Sekretariat, hvor man ønskede korte og effektive beslutningsveje. Universitetsadministrationsudvalgets diskussioner om, hvordan universiteters og læresteders styrelse skulle indrettes, var blevet rejst på baggrund af disse effektiviseringssynspunkter, men da universiteter og læresteder var godt repræsenteret i udvalget, kom diskussionen snart til at dreje sig om *selvstyre*.

Selvstyret var hidtil blevet gennemført ved, at valgte professorer i de kollegiale organer havde varetaget universiteternes styrelse, men denne ordning blev mødt af stadig mere omfattende intern kritik. Først fra amanuenser og lektorer, som bar væsentlige dele af undervisningen uden at have formel indflydelse på dens tilrettelæggelse, og siden med betydelig styrke fra de studerende, som fik fokus på deres krav om medindflydelse gennem aktioner som besættelser og demonstrationer.

De aktivistiske studenter havde imidlertid ikke selvstyre på dagsordenen, men *demokratisering* af universiteter og læresteder, altså spørgsmålet om hvordan institutionernes interne styrelsesforhold blev organiseret, særligt om graden af indflydelse for studenter, ikke-professorale lærere og andre ansatte. Demokratiseringstanken baserede sig på, at der var flere interessegrupper – som studerende, professorer, andre lærere m.fl. – på universiteterne.

Ud fra såvel ”effektiviserings-” som ”demokrati”-synspunkter blev professorernes dominans anset for at være en alvorlig hæmsko for den ønskede udvikling, så her var basis for en alliance mellem tilhængere af de to synspunkter. Studenterne havde ivrigt og med store armbevægelser løbet foran med parolen om ”Bryd professorvældet”, og de meget synlige aktioner havde gjort det relativt nemt for tilhængere af ”effektivisering” at tilslutte sig studenternes synspunkter, selv om de blev fremsat ud fra en ”demokrati”-dagsorden. Det skulle dog vise sig, at det, som studenterne havde opbakning til, var afskaffelse af professorvældet, hvorimod kravet om medindflydelse til de studerende kun i mindre grad blev indfriet.

Den borgerlige RVK-regering gik med til at give de studerende medindflydelse, når det kunne ske ved, at Folketinget nu kunne fastsætte reglerne for universiteternes interne styrelsesforhold, mens Socialdemokratiet og venstrefløjspartierne stemte imod styrelsesloven, fordi de ikke mente, at studenterne fik tilstrækkelig stor medindflydelse. I deres øjne stod ”effektiviserings-”aspektet for stærkt i forhold til ”demokrati-”aspektet.

Universiteternes ledelse gik med til at give de studerende medindflydelse, fordi den professor-dominerede universitetsledelse simpelt hen ikke længere var effektiv med de mange professorer og fagspecialiseringer. Professorernes dominans var en hindring for god ledelse af de stadig større universiteter, men hvis universiteterne ikke fremstod med en god ledelse – og dermed med fornuftig anvendelse af de bevilgede midler – kunne den meget hårdt tiltrængte udbygning risikere at gå i stå, med endnu større problemer til følge.

Der var således i vide kredse enighed om, at professorerne måtte afgive deres eneret til at bestemme universiteternes indre forhold, men hvem skulle overtage det magtmæssige tomrum, som så ville opstå? Centraladministration og nogle politikere mente, at en forstærket central administration af universiteter og højere læreanstalter – og dermed oprettelse af et direktorat – måtte tage professorernes plads med hensyn til fastlæggelse af overordnede linier. De ikke-professorale lærere stod helt parat til at overtage deres del af styrelsen, og fra foråret 1968 meldte de aktionistiske studenter sig altså også. Ved at give de studerende medindflydelse var der ingen tvivl om, at professorernes magt var knækket, men det stod stadig åbent, inden for hvilke rammer universiteterne nu skulle arbejde. Det fremgik nemlig af diskussionerne i Folketinget, at spørgsmålet om den statslige styring af universiteterne gennem oprettelse af et stærkt direktorat kun var udsat, men ikke afløst.

Grundfortælling om styrelseslovens tilblivelse

Hvordan er nu disse spegede begivenheder og den overraskende alliance mellem oprørske studenter og borgerlige politikere om at gøre en ende på professorernes magt på universiteterne senere blevet fortolket? Hvilken betydning er denne del af ”1968” blevet tillagt?

Grundfortællingen om styrelseslovens tilblivelse blev skabt samtidig med, at de sidste brikker til lovens konkrete udformning faldt på plads i Folketinget, da professor Jørgen S. Dich, Aarhus Universitet, i marts 1970 gav sin fortolkning af de begivenheder, som havde ført frem til lovforslagets fremsættelse. Han var ikke i tvivl om, at den nye styrelsesordning var udtryk for et alvorligt brud med traditionen. Studenterne fik nu halvdelen af pladserne i studienævnene, som ”suverænt bestemmer studierne indhold og form” uden mulighed for at bringe beslutninger eller uenigheder op for andre organer. Styrelsesloven var i hans øjne blevet til efter et betydeligt pres fra de aktionerende studenter, et pres som både konsistorierne og ministeren havde bøjet sig for.

Dich kritiserede, at loven ikke var blevet forberedt i en kommission bestående af sagkyndige, men dermed så han faktisk bort fra, at Universitetsadministrationsudvalget netop havde arbejdet med universiteternes styrelsesforhold. I Dich's kronik blev der imidlertid berettet således om lovens udgangspunkt:

”I dette tilfælde begyndte begivenhederne med et udkast til en studienævnordning udarbejdet ved forhandling mellem psykologistuderende aktivister og nogle professorer, som antagelig ville købe sig frem ved eftergivenesshed ... Rektor begyndte at forhandle med aktivisterne for at få dem til at gå hjem ... Resultatet af denne forhandling blev en aftale, der fastslog studenternes sejr.”²²

Jørgen S. Dich gav studenternes aktivisme og ”eftergivenesshed” hos konsistorier og Folketing hele æren for styrelseslovens gennemførelse. ”Det drejer sig om 30.000 stemmer eller flere, og dem bruger man ikke politi imod.” I kronikken anerkendte Dich det dog som ”rationelt”, at alle lærere – og ikke blot professorer – skulle deltage i ledelsen af universiteterne, men han viste ingen forståelse for, at dette skift af styrelsesform var en konsekvens af de ændringer, der var sket på universiteterne i de foregående år.

Denne fortolkning af begivenhederne omkring styrelseslovens tilblivelse vandt vid tilslutning og blev med enkelte variationer stående som den grundlæggende fortælling i de følgende årtier. Ved at give de aktivistiske studenter hele ”skylden” eller ”æren” for lovens tilblivelse og udformning undgik man i debatten at beskæftige sig nærmere med grundene til, at universiteternes gamle styreform ikke længere var realisabel, og det blev samtidig muligt at forstå styrelsesloven som løsrevet fra de

borgerlige partiers politik. I debatten blev styrelseslovens indførelse ikke set i sammenhæng med den stærkere statslige styring.

De aktionistiske studerende havde været stærkt utilfredse med styrelsesloven i den udformning, som blev vedtaget af Folketinget, fordi den ikke opretholdt Studenterrådernes ret til alene at repræsentere de studerende, men derimod forudsatte listevalg til de styrende organer. Alligevel anfægtede studenterne ikke den fortolkning, som udråbte loven til at være en "sejr" for studenteroprøret. I lyset af de næste års indgreb over for universiteterne var denne sejr bestemt værd at tage med, for i 1970'erne og 1980'erne var det ikke "sejre" for studenterne eller alliancer med politikerne, som prægede universitetspolitikken, men bl.a. seriøse forslag om at nedlægge RUC, som blev sat under administration, indførelse af adgangsbegrænsning og en budgetreform, som adskilte bevillinger til forskning og uddannelse.²³

1980'ernes versioner af grundfortællingen

Grundtrækkene i Dichs fortolkning genfindes i betænkningen fra det udvalg, som i 1985 stillede forslag om ændringer af styrelsesloven med henblik på at "opfylde de krav, som samfundet må stille til en effektiv ledelse af forskning og uddannelse."²⁴ Ligesom flere forslag i 1970'erne gik dette forslag ud på, at lærerne skulle repræsenteres langt stærkere i de styrende organer. Med hensyn til studienævn mente det omtalte udvalg i 1985, at enten måtte studienævnenes kompetence indskrænkes betydeligt, eller sammensætningen burde ændres, så lærerne også fik flertal der. Udvalget gjorde rede for, at den gældende styrelseslov for universiteterne efter deres opfattelse var blevet til "som en indrømmelse over for et højlydt studentekrav om 50 %", "for at imødekomme et pres fra grupper med tilknytning til institutionerne, som ønskede at blive repræsenteret i styrelsesorganerne", "som en imødekommelse af presset fra de grupper, der havde etableret en gruppeidentitet" og som "en politisk afvejning af en række hensyn". Derfor kunne udvalget, som bestod af fire professorer og en lektor, også hævde, at principperne for styrelsesloven "kun til dels indgik i lovgivernes bevidsthed".²⁵

Her genfindes de vigtigste elementer fra grundfortællingen om styrelseslovens tilblivelse, nemlig at loven var en sejr for studenteroprøret, og at den var blevet til, fordi politikere og konsistorier havde givet efter for de aktionistiske studenteres pres. Den hidtidige styrelsesforms utilstrækkelighed blev stadig ikke nævnt, og stod dermed uantastet, hvilket var hensigtsmæssigt for en argumentation, som sigtede på at tilnærme styrelsesforholdene til situationen før styrelseslovens indførelse ved at give stærkere indflydelse til lærerne. Styrelsesloven blev forstået som et brud i universitetets traditioner, og de aktionistiske studenter fra 1968 blev udpeget som de ansvarlige for bruddet.

Denne linie blev fulgt op i 1980'ernes offentlige debat om ændringer af styrelsesloven. Lovens kritikere udnævnte loven til at være "resultat af panikken omkring ungdomsoprøret i 1960'erne"²⁶, udsprunget af "ungdoms- og studenteroprør"²⁷, styrelsesloven var "en udløber af det såkaldte studenteroprør i 1968"²⁸ eller simpelt hen "studenteroprørets vigtigste resultat."²⁹ Enkelte stemmer i den offentlige debat nævnte, at loven jo faktisk var vedtaget af et flertal i folketinget³⁰, men erindringer om den omfattende kritik af den hidtidige styrelsesordning ved universiteterne blev ikke fastholdt. I kritikernes øjne var lovens største ulempe, at der åbenlyst kunne være uenigheder om nyansættelser, og at disse uenigheder kunne have "politisk" baggrund, underforstået en uenighed mellem marxister og andre. Styrelseslovens to-strengede system, hvor beslutninger om uddannelse og om forskning skete i forskellige organer, betød sammen med de åbenlyse interne uenigheder i disse organer, at der måtte holdes mange møder uden, at der blev truffet afgørelser i de vanskeligste sager.

Styrelseslovens tilhængere var i en udpræget defensiv position i begyndelsen af 1980'erne. De påpegede lovens fortrin og forsøgte bl.a. at tilbagevise påstande om, at der med styrelsesloven var bremsede fornyelser, og at administrationen skulle være ineffektiv. "... sagsbehandling baseret på bred medarbejderaccept [kan] reelt være langt mere effektiv end hvis sagerne gennemtrumfede med fåmandsvælde", hed det i en kronik med titlen "Gammelmandsvælde i uddannelsen". Der var tydelige referencer til – og sympati med – studenteroprørets modstand mod "professorvælde".³¹

Alle var enige om, at styrelsesloven var et resultat af studenteroprøret. Det betød, at der ikke var tilløb til at give regeringspartierne fra 1970 blot en del af ansvaret for lovens tilblivelse. Således var Venstres Bertel Haarder omkring 1980 en af de skarpeste kritikere af styrelsesloven og dens påståede ophav:

"Sandheden er, at styrelsesloven ikke blot udtrykker foragt for forskningen. Den udtrykker også foragt for demokratiet og for de personalegrupper, som skal lægge ryg til beslutninger, hvis visdom de ikke har mulighed for at efterprøve. De, der går ind for styrelsesloven, respekterer netop ikke enhver i sit kald eller stand. De er blandede af den lighedsdjevle, det snobberi efter boglige sysler, som også plager uddannelsespolitikken i øvrigt.

Det praktiske personale skal som andre steder have indflydelse gennem lovpligtige samarbejdsudvalg. De studerende skal have – måske uændret – indflydelse på fagenes udmøntning i undervisning. Og forskerne skal bestemme over forskningen. Så enkelt er det, når demokrati og folkemøde-ideologien fra 60'erne lægges til side."³²

Citatet udtrykker klart tidens centrale kritik af styrelsesloven, nemlig at studerende og teknisk-administrativt personale havde fået indflydelse på afgørelser om forskningsanliggender. Det var en

gennemgående kritik. Bertel Haarder undgik behændigt at give nogen bestemt gruppe – hans eget parti eller studenteroprøret – ”æren” eller ”skylden” for loven, men tilskrev miseren strømninger i 1960’erne. ”Demokratisme” og ”folkemøde-ideologi” er ikke begreber, som jeg er stødt på i forbindelse med 1960’ernes diskussioner, men de antyder, at styrelsesloven var udtryk for en overdreven vilje til at involvere alt for mange i universiteternes styrelse.

Den samme kritik kom til udtryk i et interview med professor Carl F. Wandel, som var formand for det omtalte udvalg, der i 1984-85 udarbejdede et forslag til en ny styrelseslov. Han nævnte ikke de aktionistiske studenter som ophav til styrelsesloven, men gik længere tilbage i historien:

”Styrelsesloven bygger på den idé, vi også kender fra den romantiske digtning. Næmlig at alle kan være med til at finde ’guldhornene’. Ja, at manglende sagkundskab nærmest kan være en fordel. De, der professionelt ’higer og søger’, får jo ikke meget ud af deres stræben hos Oehlenschläger.”³³

Når der her blev introduceret et tema fra den romantiske digtning for at forstå styrelsesloven, er det nærliggende at tage Wandels kritik af styrelsesloven for at være en kritik af det humboldtske og romantiske ideal om universiteternes idé, nemlig den idé at universitetet udgør et fællesskab, som styres af egne idealer og behov og ikke umiddelbart af krav udefra, fra samfundet.

I begyndelsen af 1980’erne blev grundfortællingen om styrelseslovens tilblivelse – at den var resultat af studenternes pres på politikerne – opretholdt, men i tre udformninger. Den ene blev vedligeholdt af dem, som identificerede sig med studenteroprøret og den kritiske holdning, som det var udtryk for. De var imod alle forslag om ændringer af styrelsesloven, som ville betyde indførelse af ”gammelmandsvælde”. I en anden version blev styrelsesloven opfattet som et resultat af studenteroprøret og dets pres på politikerne, hvilket betød, at ingen rigtigt var ansvarlige for loven, og at man dermed frit kunne forlange den fra starten fejlagtige lov ændret. Også i den tredje version af grundfortællingen ønskedes styrelsesloven ændret, men dens oprindelse blev placeret mere diffust i ideer og tankegods fra svundne tider, om det så var 1960’erne, som Bertel Haarder hævdede, eller romantikken, som Wandel pegede på.

Mens de to første versioner lægger vægt på, at studenteroprøret og styrelsesloven var et brud med traditionerne, er det mindre klart i Haarders og Wandels udlægninger. Specielt Wandels reference til romantikken peger snarere på kontinuitet end brud, men hvis der var tale om kontinuitet, var det en kontinuitet, som snarest måtte brydes for at få indført en styrelsesordning, der kunne give plads for en mere klar fokusering på forskning.

Alliancen i 1970 opstod mellem studenterne som fortalere for ”demokrati” og de borgerlige politikere som fortalere for ”effektivitet” og ”samfundshensyn”, mens synspunkterne for den traditio-

nelle opfattelse af ”selvstyre” – fremført af professorerne – ikke blev repræsenteret i alliancen. I 1980’erne blev der sat spørgsmålstejn ved graden af studenterindflydelse i de styrende organer og dermed med opfattelsen af ”demokrati” i universiteternes styrende organer.

Nye forståelser af styrelseslovens oprindelse

Lad mig her til sidst med et par eksempler vise, at fortællingen om studenteroprøret og styrelsesloven ikke længere står uimodsagt, idet Universitetsloven fra 2003 har givet plads til nye fortællinger om universiteternes styrelsesforhold. Med loven blev styrelsesforholdene ændret således, at universiteterne nu er selvejende institutioner med bestyrelser med eksternt flertal, ekstern bestyrelsesformand og ansatte ledere. Det har forandret vilkårene for diskussionen om universiteternes styrelsesforhold, så det ikke længere er en diskussion om studenternes indflydelse i de styrende organer, men om universiteternes indflydelse som sådan over for de nu lovfæstede eksterne flertal i de bestyrelser, der afløste de styrende organer. Fokus er drejet fra en diskussion om graden af ”demokrati” til berettigelsen af ”selvstyre”.

Det er bemærkelsesværdigt, at styrelsesloven ikke længere nødvendigvis forstås som et brud med traditionerne, men snarere som en fortsættelse af de universitetshistoriske traditioner. Det giver sociologen John Krejsler et eksempel på, når han på basis af en række interviews med lærere på universiteterne konkluderer, at Styrelsesloven fra 1970 er intet mindre end nøglen til forståelsen af ”den demokratiske og humboldtske universitetsdiskurs.” I denne forståelse bliver diskussionerne om ”selvstyre” og ”demokrati” til ét spørgsmål, og referencen til de humboldtske idealer sikrer kontinuiteten til de universitetshistoriske traditioner. Luften tages ud af argumentet om, at styrelsesloven skulle udgøre et brud med traditionerne, men der tages ikke hensyn til, at en sammenhæng med de gamle universitetshistoriske idealer hverken indgik i forståelsen af loven ved dens gennemførelse eller i de senere diskussioner. Hos Krejsler forklares lovens tilblivelse som en konsekvens af den stigende betydning af demokrati og lighed, som var blevet diskuteret under socialdemokratisk dominans i årtierne forud. At loven blev vedtaget under en centrum-borgerlig regering betegnes som ”interestingly”, men diskuteres i øvrigt ikke nærmere. Det understreges, at referencen til det humboldtske ikke skal forstås som udtryk for en direkte tilknytning til 1800-tallets romantiske universitetsidéer, men snarere som det sæt af værdier, som i dag passer på de bærende værdier i styrelsesloven af 1970 – i modsætning til universitetsloven af 2003.³⁴

Der lægges således afstand til 1980’ernes fortolkning af styrelsesloven som et brud med traditionen. I stedet bliver styrelsesloven nu forstået som en forlængelse af traditionen, der først brydes med indførelsen af Universitetsloven i 2003. I samme retning peger et indlæg fra tidligere rektor

ved Aarhus Universitet, Henning Lehmann, der påpeger, at styrelsesloven betød ”genopretningen af respekten for universitetets kollegialitetsprincip”, altså at alle lærere ved universitetet kunne deltage i de styrende organers arbejde. Derimod betegner han studenternes deltagelse som varetagelse af et ”stakeholder-hensyn i ledelsen” – og sidestiller det med den senere inddragelse af eksterne ”stakeholders”. På den baggrund hævder han, at ”oprøret’ [havde] stort set ingen effekt”, men at styrelsesloven sørgede for genindførelse af gamle værdier vedrørende kollegialitet på universiteterne.³⁵ Her fremhæves kontinuiteten til de universitetshistoriske traditioner gennem ”selvstyre”-aspektet, mens ”demokrati”-aspektet nedtones.

De tidligere årtiers opfattelse af styrelsesloven som et brud med traditionerne kan stadig genfindes i enkelte indlæg, hvor loven betegnes som ”det mest vidtgående resultat af de demokratiske ambitioner i 1968-oprøret”, selv om studenteroprøret ikke længere tilskrives hele ”æren”; tværtimod understreges det, at der opstod ”en samfundsmæssig konsensus om, at demokratisk selvstyre var i alles interesse.”³⁶ Opfattelsen af, at styrelsesloven var et brud med tidligere styrelsesformer, kommer også til udtryk, når det hævdes, at ”engang var universitetet både autonomt og myndigt”, men så kom studenteroprøret, og ”knækkede ryggen, ikke bare på professorvældet, hvad der kunne være gode grunde til, men på universitetets selvfølelse, modstandskraft og autoritet.”³⁷ Her refereres der ikke til ”demokrati”-aspektet, men til at ”selvstyre”-aspektet blev nedtonet til fordel for øget statslig styring, ”effektivisering”, allerede i 1970.

Afslutning

Styrelsesloven i 1970 var resultatet af en alliance mellem så forskellige aktører som borgerlige politikere, aktionistiske studenter og reformvenlige professorer. De var enige om, at ”professorvældets” dage var talte – men ikke om så meget andet. Studenterne havde fra starten to centrale paroler: ”Bryd professorvældet” og ”Medbestemmelse NU”. Den første var der virkelig bred opbakning til, og med indførelse af lovbestemt indflydelse til studenter, ikke-professorale lærere og – fra 1974 – det teknisk-administrative personale blev kravet imødekommet. Derimod var der ikke enighed om, hvem der skulle udfylde det magtmæssige tomrum, som opstod efter, at professorerne således var udelukket fra at styre universiteterne. Studenterne og de ikke-professorale lærere mente, at det var oplagt, at de skulle have medbestemmelse, men i Folketingets diskussion af styrelsesloven var det klar, at lovens gennemførelse blev kædet sammen med en stærkere statslig styring gennem etablering af et direktorat for de højere uddannelser.

I artiklens anden del diskuteres det med eksempler fra 1980’erne og fra de seneste års universitetsdebat, hvordan styrelseslovens oprindelse senere er blevet forstået. 1970-loven kan opfattes som

”brud” eller ”kontinuitet” i forhold til de forudgående styrelsesordninger, afhængigt af hvilke aktuelle problemer, der diskuteres, og dermed hvilke dele af de tidligere ordninger, der lægges vægt på i de aktuelle diskussioner. Groft sagt lagde man i 1980’erne vægt på, at styrelsesloven var et resultat af studenteroprøret, og at loven udgjorde et brud med universiteternes hidtidige styrelsesform. Diskussionen drejede sig om ”demokrati”-aspektet. Nu 20 år senere fremdrages også de træk af kontinuitet, som findes i styrelsesloven. Under indtryk af indførelsen af styrende organer med eksternt flertal bliver der ikke længere fokuseret på, hvor stor en andel forskellige grupper inden for universitetet har (eller havde) i de forskellige styrende organer, men på om universitetet bliver styret internt eller eksternt. Der lægges vægt på ”selvstyre”-aspektet, og historien om styrelsesloven kan nu fortælles som en historie om kontinuitet til gamle universitetshistoriske idéer.

Hverken i 1980’erne eller senere er der i den offentlige debat lavet den nærliggende kobling mellem, at Folketinget i 1970 satte rammerne for universiteternes styrelse samtidig med, at den statslige styring af universiteterne blev strammet, mest tydeligt gennem etableringen af et direktorat for de højere uddannelser. 1960’ernes ”effektiviserings”-aspekt har ikke fået en plads i fortællingen om styrelseslovens oprindelse, som i årtier var koncentreret om, hvilken grad af ”demokrati” der var hensigtsmæssig. At studenterne havde for stor indflydelse blev illustreret med de talrige henvisninger til, at loven var et resultat af studenteroprøret. Den seneste universitetslov har forrykket temaerne i den offentlige debat om universiteternes forhold. Det drejer sig ikke længere om, hvem inden for universiteterne, der skal have indflydelse, men om universiteterne som sådan overhovedet skal have indflydelse på egne forhold, eller om de skal styres ”udefra”.

Det nye perspektiv har åbnet for en ny fortolkning af ”1968”, der ikke længere ses som et afgørende universitetspolitisk brud, men som mindre justering og tilpasning af de hidtidige forhold.

¹ En mere detaljeret analyse af forholdene ved styrelseslovens vedtagelse indgår i mit aktuelle forskningsprojekt ”Dansk universitetspolitik 1945-1975”, se www.else-hansen.dk.

² *Betænkning om universiteternes byggeprogram i 10-året 1961/62-1970/71. Afgivet af det af undervisningsministeriet nedsatte udvalg vedr. universiteternes byggeprogrammer.* Betænkning nr. 296, Kbh. 1961, s. 12-13.

³ *Indstilling fra Planlægningsrådet for de højere uddannelser vedrørende udbygningen af universitetskapaciteten øst for Storebælt,* Kbh. 1965. Lov nr. 263 af 1. juni 1970 om Københavns Universitets placering og universitetscentre.

⁴ Københavns Universitet. Konsistorium. Journalsager 475/58.

⁵ Else Hansen: Effektivitet eller frihed. Diskussioner om universitetsstudier 1957-1960, in: *Uddannelseshistorie 2005*, s. 77-100. Else Hansen: Masseuniversiteter på tegnebrættet? 1950’ernes universitetsplanlægning i kommissioner og udvalg. In: Else Hansen og Leon Jespersen: *Samfundsplanlægning i 1950’erne. Tradition eller tilløb?* Kbh. (under udgivelse).

⁶ Det Økonomiske Sekretariat: Notater. (Beretning fra det koordinerende byggeudvalg under Det Økonomiske Sekretariat (ingen titel). Juni 1958).

-
- ⁷ F.eks. ved møde på Københavns Universitet i maj 2008, hvor deltagere fra studenteroprøret fortalte om deres oplevelser i 1968 og årene forud.
- ⁸ *Administrationsudvalget af 1960: 1. betænkning*. Betænkning nr. 301, Kbh. 1962.
- ⁹ *Betænkning I om den højere undervisnings og forskningens administrative organisation. Afgivet af Universitetsadministrationsudvalget af 1962*. Betænkning nr. 365, Kbh. 1964.
- ¹⁰ Finansmin., Budgetdepartementet, Dep.chef Erik Ib Schmidts embedsarkiv: Emneordnede sager. Universitetsadministrationsudvalget. "Bemærkninger af H.V. Mørk til debatoplæg af 1963.10.15". Universitetsadministrationsudvalget. Mødereferater. 22.10.1963.
- ¹¹ Universitetsadministrationsudvalget. Mødereferater. 1966-67.
- ¹² *Betænkning II om den højere undervisnings og forskningens administrative organisation. Afgivet af Universitetsadministrationsudvalget af 1962*. Betænkning nr. 475, Kbh. 1968.
- ¹³ Københavns Universitet. Konsistorium., Journalsager 171/68. "Udtalelse fra AS efter konferencen den 21/3-68".
- ¹⁴ En nærmere gennemgang af de enkelte begivenheder i studenteroprøret findes hos Thomas Ekman Jørgensen og Steven L.B. Jensen: *1968 – og det der fulgte*. Kbh. 2008.
- ¹⁵ Københavns Universitet. Konsistorium. Journalsager 171/68.
- ¹⁶ Københavns Universitet. Konsistorium. Journalsager 165/69.
- ¹⁷ *Folketingstidende* 1969/70, sp. 6334-35.
- ¹⁸ *Folketingstidende* 1969/70, sp. 6358.
- ¹⁹ Universitetsadministrationsudvalget. Mødereferater. 14.7.1963.
- ²⁰ Universitetsadministrationsudvalget. Mødereferater. 7.5.1967.
- ²¹ *Folketingstidende* 1969/70, sp. 6342-43. Heller ikke Mogens Fog mente, at lærere og studerende udgjorde adskilte interessegrupper, hvad han bl.a. gjorde opmærksom på i det "centrale udvalg" og i bogen *Universitetsproblemer – nu og i morgen*, som udkom i 1968.
- ²² Jørgen S. Dich: Universiteternes fremtid, *Berlingske Tidende* 20.3.1970.
- ²³ Else Hansen: *En koral i tidens strøm. RUC 1972-1997*. Frdb. 1997.
- ²⁴ *Betænkning fra udvalget til forberedelse af en revision af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner*. Betænkning nr. 1055, Kbh. 1985, s. 2.
- ²⁵ Anførte værk, s. 10-18.
- ²⁶ Poul Meyer: Lapperier på universiteterne, *Jyllandsposten* 1984.03.22
- ²⁷ Stig Jørgensen: Information's krise - og universiteternes, *Kristeligt Dagblad* 1986.05.07.
- ²⁸ *Jyllandsposten* 14.1.1986. Prorektor: Wandel-udvalgets betænkning er diletantisk.
- ²⁹ *Aarhus Stiftstidende* 4.1.1986. Guldhornsromantik i styrelsesloven.
- ³⁰ Poul Meyer: Lapperier på universiteterne, *Jyllandsposten* 1984.03.22 samt "Styrelsesloven", leder i *Berlingske Tidende* 23.2.1986.
- ³¹ Heidi Kristensen, Niels I. Meyer og Erik Mikkelsen: Gammelmandsvælde i uddannelsen, *Politiken* 14.1.1986.
- ³² *Berlingske Tidende* 22.2.1981. Forskere om politisk misbrug af styrelsesloven.
- ³³ *Aarhus Stiftstidende* 4.1.1986. Guldhornsromantik i styrelsesloven.
- ³⁴ John Krejsler: Discursive Battles about the Meaning of University: the case of Danish university reform and its academics. In *European Educational Research Journal*, vol. 5, numbers 3&4. 2006.
- ³⁵ Henning Lehmann: Universiteter – mellem Humboldt og hvad? In: Finn Horn og Henrik Kaare Nielsen (red.): *Universitet til tiden? Debatbog*. Århus. Klim. 2003, s. 35-55.
- ³⁶ Johanne Schmidt-Nielsen: Demokratisk nedsmeltning og videnstab, *Information* 29.4.2008.
- ³⁷ Henrik Jensen: Det døende universitet, *Kristeligt Dagblad* 29.12.2007.

Arkivalier (Rigsarkivet):

Københavns Universitet:

Konsistorium. Journalsager 475/58, 171/68, 165/69.

Det Lægevidenskabelige Fakultet: Forhandlingsprotokol for studienævn. 1952-1967.

Finansministeriet, Budgetdepartementet, Dep.chef Erik Ib Schmidts embedsarkiv: Emneordnede sager: Universitetsadministrationsudvalget.

Undervisningsministeriet, Universitetsadministrationsudvalget: Mødereferater.

Det økonomiske sekretariat/Økonomiministeriet. Det Økonomiske Sekretariat: Notater 1955-83.

Litteratur:

Administrationsudvalget af 1960: 1. betænkning. Betænkning nr. 301. Kbh. 1962.

Berlingske Tidende 22.2.1981 og 23.2.1986.

Betænkning I om den højere undervisnings og forskningens administrative organisation. Afgivet af Universitetsadministrationsudvalget af 1962. Betænkning nr. 365, Kbh. 1964.

Betænkning II om den højere undervisnings og forskningens administrative organisation. Afgivet af Universitetsadministrationsudvalget af 1962. Betænkning nr. 475, Kbh. 1968.

Betænkning fra udvalget til forberedelse af en revision af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner. Betænkning nr. 1055, Kbh. 1985.

Betænkning om universiteternes byggeprogram i 10-året 1961/62-1970/71. Afgivet af det af undervisningsministeriet nedsatte udvalg vedr. universiteternes byggeprogrammer. Betænkning nr. 296, Kbh. 1961.

Dich, Jørgen S.: Universiteternes fremtid, in *Berlingske Tidende* 20.3.1970.

Fog, Mogens (1968): *Universitetsproblemer – nu og i morgen.* Kbh. Munksgaard.

Folketingstidende 1969/70.

Hansen, Else (1997): *En koral i tidens strøm.* RUC 1972-1997. Frdb. Roskilde Universitetsforlag.

Hansen, Else (2005): Effektivitet eller frihed. Diskussioner om universitetsstudier 1957-1960, in *Uddannelseshistorie*, s. 77-100.

Hansen, Else (under udgivelse): Masseuniversiteter på tegnebrættet? 1950'ernes universitetsplanlægning i kommissioner og udvalg. In: Else Hansen og Leon Jespersen (red.): *Samfundsplanlægning i 1950'erne. Tradition eller tilløb?* Kbh. Museum Tusulanum Press.

Indstilling fra Planlægningsrådet for de højere uddannelser vedrørende udbygningen af universitetsskapaciteten øst for Storebælt, Kbh. 1965.

Jensen, Henrik: Det døende universitet, in *Kristeligt Dagblad* 29.12.2007.

Jyllandsposten 14.1.1986.

Jørgensen, Stig (1986): Information's krise – og universiteternes, in *Kristeligt Dagblad* 7.5.1986.

Jørgensen, Thomas Ekman og Steven L.B. Jensen (2008): *1968 – og det der fulgte.* Kbh. Gyldendal.

Krejsler, John (2006): Diskursive Battles about the Meaning of University: the case of Danish university reform and its academics. In *European Educational Research Journal*, vol. 5, numbers 3&4.

-
- Kristensen, Heidi, Niels I. Meyer og Erik Mikkelsen (1986): Gammelmandsvælde i uddannelsen, in *Politiken* 14.1.1986.
- Lehmann, Henning (2003): Universiteter – mellem Humboldt og hvad? In: Finn Horn og Henrik Kaare Nielsen (red.): *Universitet til tiden? Debatbog*. Århus. Klim, s. 35-55.
- Meyer, Poul (1984): Lapperier på universiteterne, in *Jyllandsposten* 22.3.1984.
- Schmidt-Nielsen, Johanne: Demokratisk nedsmeltning og videnstab, in *Information* 29.4.2008.
- Aarhus Stiftstidende* 4.1.1986.